

DELAVSKI LIST

ZA STROKOVNA, GOSPODARSKA, KULTURNA
IN POLITIČNA VPRAŠANJA

Izhaja vsakega 1. in 15. v mesecu.

Uredništvo: Ciglarjeva 41, Ljubljana-Moste — Uprava: Poljska pot 38, Ljubljana-Moste — Mesečna naročnina 2 Din

Delavstvo na pravi poti

Dve leti so naši fašisti bili pritisnjeni ob tla. Neomajna ljudska volja jih je maja 1935 vrgla z oblasti, ki so jo toliko leta zlorabljali proti delovnemu ljudstvu in narodom naše države. Slovensko delovno ljudstvo radi svoje razcepjenosti in oportunitizma odgovornih voditeljev ni tako odločno nastopilo kot drugod po državi. Toda proti Živkoviču, Jeftiču in Kramerju smo bili vsi Slovenci, tako zvana napredni krogi kot katoličani, tako delavci kot kmetje.

Toda dve leti je minulo, ljudsko ogorčenje se je bilo poleglo, pred celim slovenskim narodom se je pojavilo medtem novo vprašanje. Ljudstvo je takrat marsikaj pričakovalo. Kmetje so pričakovali, da se bo s plačevanjem dolgov počakalo, dokler si ne bodo zares opomogli. Delavci so si želeli take minimalne mezde, ki jim bodo res odgovarjale, želeli so svobodo strokovne akcije. Uradniki so mislili na boljše plače. Vse ljudstvo v državi je želelo demokracijo,

Vse to smo pričakovali in žalibog pričakujemo še danes.

Te razne tegobe in težave so spretno začeli izkoriščati fašisti raznih sort, z denarjem, ki ga dobivajo od svojih zaščitnikov od zunaj in pa od domačih finančnih mogotcev, so razvili široko agitacijo in propagando. Z demagogijo in lažmi, da so za demokracijo, za ljudske zahteve, za republikanško Španijo in za mir skušajo dobiti simpatije ljudstva, prigrabiti oblast in naprtiti ljudstvu še večjo diktaturo, kot je bila med leti 1929. in 1935.

Iz dneva v dan fašisti višje dvigajo glavo in širijo svoj poguben vpliv. Delavstvo tudi v teh dveh letih ni bilo dovolj aktivno in odločno.

Položaj delavstva se je namesto, da bi se zboljšal, celo poslabšal. Toda mi smo ostali neenotni, razbiti in nismo dali skora nobenega odpora. Nasprotno, v marsičem smo celo to stanje podpirali. Delavstvo ni pravočasno uvidelo, da se v državi ustvarjata dva tabora, tabor demokracije in tabor fašizma.

politika tem reakcionarnejša in protidelavska, čim močnejši bo fašizem v državi, kajti kdor se ne naslanja na voljo ljudstva, mora iskati oporo v fašizmu. Čim močnejša bo torej JNS, Ljotičev zbor, Hodžerina stranka in druge fašistične skupine, tem bolj protiljudska bo naša zunanja in notranja politika in tem težji bo položaj delovnega ljudstva.

Delavstvo vsega tega ni takoj uvidelo. Nasprotno, namesto da bi delavci in njihovi voditelji napertili svoj glavni udarec na fašistični tabor Živkoviča, Ljotiča, Hodžera, so se včasih celo vezali z njimi. Delavci so torej podpirali

svoje najhujše nasprotnike, ki so se trenutno skrivali pod plaščem opozicije. Tiste, ki samo prežijo, da napravijo državni udar in proglasijo najhujšo fašistično diktaturo. Delavstvo je s tem samo sebi kopalo grob.

Prav poslednji čas pa kaže, da se to izpreminja. Zadržanje delavstva v nekaterih krajih ob priliki majniške deklaracije, nastop delavstva ob Živkovičevem prihodu v Slovenijo, in še več drugih manjših znakov kaže, da delavstvo zavzema jasnejše stališče v vprašanju, kdo je njegov glavni in najnevarnejši nasprotnik, da so to Jeenesarji, Ljotičevci in druge fašistične skupine. Prav tako kažejo dogodki zadnjih dni, da se delavstvo zaveda, da je njegovo mesto ob strani vseh demokratičnih slovenskih množic, ne glede na to, ali so voditelji teh množic trenutno na vladi ali ne. Razumljivo je, da bo delavstvo težko premagalo stari duh, ki vidi v klerikalcih svojega smrtnega sovražnika in pri tem spravlja vse katoličane v en koš, naj bodo oni za demokracijo ali za fašizem, naj bodo to katoliške množice ali njihova vodstva. Težko bo spregledati, da to nasprotstvo danes malo drugače izgleda kot v 19. stoletju. Te težave so se pokazale tudi pri preteklih dogodkih. Zopet se vidi, da nekateri ideje delavske in vsega delovnega ljudstva, enotnosti vzamejo na znanje le kot frazo, med tem ko v praksi zastopajo še vedno »čisto razredno politiko«, ter uganjajo farško gonjo.

Razkrinkanje Ljotiča s Tehnično unijo ter zadnji porazi Jeenesarjev, nevarnosti fašizma niso odstranili. Obstoja bo, dokler bodo obstojali finančni mogotci, ki ga podpirajo doma in dokler bodo okoli nas fašizmi, ki iztezajo roke po naši slovenski zemlji. Zato je sprememba v gledanju na gornja vprašanja nujna in od tega ne odvisi samo ali bo delavstvo imelo kdaj odločujoč vpliv na razvoj dogodkov, temveč tudi to, ali bo fašistična nevarnost sploh kdaj odpravljena ali ne.

Več sto španskih otrok se nahaja v Arteku, na južni obali Krima, kjer čakajo konec državljanske vojne.

Španski teden so organizirali delavci cele vrste držav. — Ta teden osredotočijo vse sile na propagando za republikansko Španijo ter na pobiranje denarja, zdravil, hrane, obleke in knjig.

Kolektivna norost se je polastila Baskijskih otrok v nekem angleškem taborišču v Angliji, ko so zvedeli, da je Bilbao padel. 500 otrok je podivjalo in pobegnilo v gozd in so jih z veliko težavo našli.

Brata Marvina pred Madridom. V borbah pred Madridom se v vladnih četah borita tudi brata Albin in Roman Marvin iz Gorice v Istri. Eden je podoficer in tolmač, drugi je postal komandant drugega bataljona antifašistične Garibaldijeve brigade. Oba sta delavca (Radnik).

Španiji grozi odkrita intervencija

Nemčija in Italija uničujeta špansko ljudstvo na španski zemlji, toda gorje, če jim Španci napadejo kako ladjo!

Pred kratkim je nemška vojna kontrolna ladja prišla provocirat v luko na Ibizi izven kontrolne cone. Ko je slučajno bila zadeta od španskega letalca, so nemški piloti za kazen bombardirali in porušili špansko mesto. Te dni je bila zopet slučajno zadeta nemška ladja. Nemčija in Italija sta zaradi tega izstopili iz sistema

kontrole in grozita z odkrito intervencijo v Španiji.

Nemci in Italijani so obvarovali Franca pred porazom, pošiljali mu ljudi, denar, orožje.

To je sveta pravica nemške in italijanske nacije. Če pa se Španci, Katalonci in Baski temu uprejo, je pa to zločin.

Danes preti Španiji odkrita intervencija, vsemu svetu pa nova

vojna. Ali bodo zapadne demokratske sile, demokratsko ljudstvo vsega sveta spoznalo nevarnost. Ali bo zaprlo pot fašizmu, nasilnežem, hujskačem in pomagalo krvavečemu španskemu narodu?

Agitirajte za naš tisk!

Španija — šola narodov

Te dni je ves svet priča krvavi ofenzivi španskega fašizma proti narodu Baskov. Ves kulturni svet je s svojimi simpatijami na strani Baskov. S skrbjo in občudovanjem spremljamo herojski boj enega izmed najmanjših narodov v Evropi za njegovo narodno neodvisnost in svobodo. Proti skoro golorokemu baskiškemu ljudstvu se bori fašistična armada, oborožena z najmodernejšim orožjem.

Frankova letala so ure in ure nemoteno bombardirala baskiška mesta in mnogo izmed njih porušila do tal. Od svetega mesta Basko — Gernike, ki je imelo 12.000 prebivalcev, je po večurnem bombardiranju ostalo samo — 5 hiš. Vse to rušenje je za fašiste bilo brez strateškega pomena; bombardirali so mesta in ubijali stotine žena, moških in otrok, samo da bi Baskom vtili strah in jih prisilili k predaji. To fašistom ni uspelo ne s strahom, temveč s kruto silo so Baskom zadali najtežji udarec — pad Bilbaa.

Vprašanje, ki si ga mora staviti vsak napreden človek v tem trenutku je: kdo je kriv tega prodiranja španskih fašistov v deželo Baskov? Ali Baski sami? Nikakor ne! Ves baskiški narod se kravo bori proti svojim stoletnim zatiralcem, veliki španski reakciji.

Narod, ki preliwa kri za svojo svobodo, ne more zadeti nobena krivda. Nasprotno! Mali narod, ki je združil vse svoje politične skupine, katoliške nacionaliste, socialiste in komuniste v en sam protifašistični tabor, mora biti sam v zgled vsem malim narodom, kakšna je pot do svobode.

Krivda za trenutne poraze Baskov zadene v prvi vrsti demokratske vlade zapadne Evrope.

Apel baskiške vlade na vse demokratske države na svetu je še vedno brez odmeva. Med tem ko nemški in italijanski fašisti z nemškim in italijanskim orožjem pobijajo Špance in Baske, demokratske države sveto zagotavljajo, da se ne bodo mešale v špansko vojno.

Drugi vzrok za trenutne neuspehe Baskov je svetovna demokratska javnost, ki sicer simpatizira z Baski, ki pa zanje dovolj ne ukrene! Kaj pomagajo gole simpatije brez dejanske pomoči,

kaže primer Burov iz Južne Afrike in primer Abesincev — kljub simpatijam, s katerimi je spremljal ves svet boj teh dveh narodov za svobodo, sta vendarle oba propadla, ker je ostalo vse le pri ljubezni

Tretja krivda za neuspeh Baskov leži na onih delavskih voditeljih, ki še danes odklanjajo skupen nastop vsega delavstva za špansko demokracijo. Radi neenotne akcije delavstvo še do da-

nes ni moglo razviti vseh svojih sil v prid španskemu ljudstvu.

Baski še niso na tleh, tudi špansko ljudstvo junaško odbija intervencijo tujih fašizmov. Toda ne borijo se več proti španskemu fašizmu, temveč proti mednarodnemu fašizmu. In v taki borbi morajo propasti, če bodo osamljeni, če ne bo proti mednarodnemu fašizmu nastopila mednarodna demokracija

»Slovenec« in Baski

»Slovenec« napada valencijsko vlado, da ne pomaga Baskom kot bi bilo treba in toži, koliko boljše bi bilo za Baske, če bi šli raje s Frankom. »Slovenec« seveda neče pomisliti, da je njegov ljubljenec Franko skupaj s Hitlerjem in Musolinijem dosegel blokado Španije tedaj, ko mu je šla trda na fronti. In ravno ta blokada onemogoča prevažanje orožja in ljudi iz Španije in Katalonije v Baskijo. Glede sodelovanja s Frankom pa Baski očitno dobro vedo, da pomeni fašizem zasužnjevanje in pa uničenje malih narodov. Ali nas niso primorski Slovenci ničesar naučili? Gorje nam, če nas niso. — »Slovenski dom« in »Jutro« pa gresta v svoji slepoti tako daleč, da brez komentarja citirata »Morning Post«, ki upa, da se bodo Baski sedaj, ko bodo rešeni suženjstva, vendarle enkrat počutili svobodne. Pod Frankovo fašistično diktaturo!

Trockisti na delu po vsem svetu

Med tem ko se špansko ljudstvo s svojo vlado na čelu trudi, da organizira vojsko in produkcijo, da bi mogli premagati fašiste, rušijo španski trockisti neprestano to delo in skačejo vladi v hrbet.

Holandski trockisti so na posebnem zborovanju branili puč katalonskih anarhistov proti republikanski vladi.

V Italiji delujejo trockisti v tesni zvezi s policijo in uničujejo antifašistične organizacije. Posebno se odlikuje njihov milanski center. Njihov list »Prometeo« odkrito nastopa proti špan. ljudski fronti.

V Ameriki se skušajo trockisti vrniti v antifašistične mladinske

organizacije, ki pa se ostro borijo proti njim.

Skrivajo se kakor povsod za levice s frazami, na pr. za »čist razredni boj« in proti ljudski fronti. Zahtevajo socialistično revolucijo proti španski vladi.

Tudi v Jugoslaviji se baje pojavljajo trockisti v Beogradu, Zagrebu, Ljubljani, Mariboru i. t. d. Beograjski antifašistični študentje so izdali letak o razdiralnem delu trockistov in jih demaskirali na podlagi konkretnih dejstev.

Nova vlada ljudske fronte v Franciji

Blumova vlada je postavila pred parlament in senat nekaj predlogov glede ozdravljenja francoskih financ. Parlament je predlog z večino sprejel. V senatu, kjer imajo odločilen vpliv desničarji in fašisti, pa je predlog propadel. Predlog namreč ni ugajal 200 francoskim magnatskim familijam. Vlada je zaradi tega dala ostavko. — Novo vlado je sestavil radikalni socialist Chautemps (izgovori Šotan). V njej je 14 radikalsocialistov, 9 socializmov in 1 član socialistične unije. Čeprav je vlada bolj desna od prejšnje, jo podpirajo vse stranke ljudske fronte, ker je vlada pripravljena nadaljevati in izvršiti program ljudske fronte.

Ameriški rudeči križ je poslal francoskemu rdečemu križu 5000 dolarjev za španske otroke, ki so bežali v Francijo.

Angleškimi letalcem v Angliji je prepovedano letati nad taboriščem španskih otrok. Med otroci namreč zavladala panika, čim vidijo letala nad seboj.

Generalski proces v Moskvi

Maršal Tuhačevski in sedem sovjetskih generalov je bilo 11. t. m. postavljenih pred posebno sodišče, obsojenih na smrt in takoj ustreljenih. Sodišče so sestavljali: namestnik Vorošilova Alsknis, komandant Daljnega vzhoda maršal Blücher, šef generalštaba Sapošnikov in drugi najvišji oficirji Rdeče armade. Utemeljitev obsodbe se glasi:

»Sodišče je spoznalo, da so se obtoženci nahajali v tajni vojni službi neke tuje države, ki vodi sovražno politiko napram Sovjetski Zvezi. Sistematično so pošiljali tej sili špijonska poročila in vršili sabotažna dejanja z namenom, da izpodkopljejo moč Rdeče armade v slučaju vojaškega napada na Sovjetsko Zvezo. Postavili so si za cilj, da razbijejo Sovjetsko Zvezo in da omogočijo vrnitev veleposestnikov in kapitalistov.«

Časopisi poročajo, da so Tuhačevski in ostali generali delali za Nemčijo. Če pomislimo še to, da je bil Tuhačevski namestnik komisarja za ljudsko obrambo in da je on sklepal tajno francosko-sovjetsko vojaško pogodbo, razumemo ogorčenje, ki je zavladalo med delavci, kolhozniki, ter vojniki Rdeče armade, ko so zvedeli za te zločine in razumemo tisoče protestov s tovarn in kasarn, ki so zahtevali smrt za špijone.

O tem, kako je mogoče, da se na tako visokem mestu v Sovjetski armadi nahajajo špijoni in razdiralni elementi, bomo govorili v posebnem članku. Za enkrat omenjamo samo to, da iščejo sovražniki Sovjetov opore v Rusiji sami. Če je ne najdejo v širokem prebivalstvu, se morajo upirati na ozek sloj nezadovoljnih.

Med tem, ko je na pr. Vorošilov bil tovarniški delavec, je bil Tuhačevski plemiški sin, vzgojen v carski kadetnici in bil oficir carjeve garde. Priključil se je revoluciji leta 1917. in se je zaradi velikih vojaških sposobnosti hitro povzpela na tako visoko mesto sovjetske armade. S politično linijo sovjetoj je tudi prišel večkrat navzkriž. Tako je zadnji čas zastopal sodelovanje s fašistično Nemčijo, čeprav je Nemčija najhujši sovražnik Sovjetov. Vsi ustreljeni so postali člani boljše-veške stranke med revolucijo leta 1917. Tuhačevski celo po revoluciji leta 1918.

Mnogi listi pišejo, da ta proces pomeni padec ugleda Rdeče armade. Zanimivo je v tem pogledu pisanje »Frankfurter Zeitung« (od 13. junija 1937), torej lista, ki izhaja v Hitlerjevski Nemčiji:

»Do katere meje opravičujejo procesi težke obsodbe, se zdi skoro manj važno od dejstva, da je Stalin s svojim neizprosnim postopkom pred vsem svetom dokazal avtoriteto armade in svojo lastno avtoriteto med armado. Naj bo kakor hoče, kar je Stalin storil z zadnjimi osebnimi spremembami in premestitvami v Rdeči armadi, pomeni zagotovitve, da se takšni pojavi ne bodo več ponavljali. Predočiti si moramo, kako pomembno je vse to, kar se je zgodilo!

Rdeča armada je postala bolj rdeča kakor je bila popreje. Preprijeli so jo s političnimi komisarji, kakor je to bilo v državljanski vojni. Maršala Tuhačevskega, ki je bil zelo ugleden organizator in odlični vojščak, so ustrelili kot kakega zarotnika, ki ni imel nikakih zaslug. Armada je to mirno gledala, kar je dokaz, da je disciplinirana...«

Uspehi ljudske fronte na Grškem.

V Seresu, kjer so velike tobakne tovarne, so sklenili zastopniki demokratske agrarne in komunistične stranke, da bodo nastopali skupno v vseh važnejših vprašanjih.

Zavirači borbe proti fašizmu

Zadnji pohod fašistov po Sloveniji s Petrom Živkovičem na čelu in odpor, ki mu ga je dalo demokratično slovensko ljudstvo, kjer je delavstvo odigralo važno vlogo, so dogodki velike važnosti. Ta pohod dokazuje, da je fašistična nevarnost vse bolj grozeča za interese vsega slovenskega naroda kot celote. Široki sloji slovenskega ljudstva so se zavedali potrebe odločnega antifašističnega nastopa. Mnoge druge so pa ti dogodki vsaj zdramili iz mrtvila in apatičnosti. Le žal pa, da en del delavskih voditeljev ni uvidel potrebo skupnega nastopa z motivacijo, da se tu bije boj samo med belim in črnim fašizmom in da se v to delavstvo nima vmešavati.

Zavednejši del delavstva se s takim nazorom ni mogel strinjati. Delavstvo se mora v vseh dogodkih udeleževati in nikdar stati po strani, če si hoče usvojiti odločilno vlogo v društvenem dogajanju. Vkljub širjenju takih nazorov je delavstvo drugače ocenilo situacijo in se odločilo za akcijo. V teh dogodkih mu ni bilo težko najti pravo mesto.

Da je fašizem »Stražarjev v viharju« tudi v porajanju, je dejstvo. Napačno pa je smatrati, da je bil Živkovičev pohod naperjen samo proti »Stražarjem v viharju«. Narobe! Naperjen je bil in je proti demokratičnim in svobodarskim in težnjam delavcev, kmetov, obrtnikov in meščanov, skratka: proti vsemu slovenskemu narodu, ki teži za demokracijo, svobodo in narodno enakopravnost.

Napačno je enačiti vse pristaše katoliškega gibanja, vse pristaše bivše Slovenske ljudske stranke s fašisti Živkovičevga, Hodžerovega in Ljotičevega kova. Mnogi ce SLS in JSZ so še prepojene vsaj delno z demokratičnim slovenskim programom iz leta 1902. do 1924. in 1933. Če vodstvo te stranke ni vodilo boja za uresničenje tega programa, zato niso krive množice katoliškega gibanja. Zato je treba s tem množicami najti sporazum za skupno borbo proti fašističnim centralistom in tlačiteljem slovenskega naroda. In to je delavstvo, ki se je pri prošlih dogodkih udeleževalo in tudi razumevalo z veliko disciplino in se ni dalo izzvati na pretep s pristaši katoliškega gibanja, kakor so to želeli fašistični elementi tega gibanja.

Zahrbtn napad — fašistična metoda

10. junija 1924 so fašisti umorili socialističnega poslanca Giacoma Matteotija, letos so na isti dan umorili antifašista Carla Rossellija in njegovoga brata Sabatina.

Carlo Rosselli je bil pristaš skrajnega desnega krila italijanske socialistične stranke, a aktiven in navdušen antifašist. Iz konfinacije na Liparskih otokih je zbežal v Francijo skupaj z drugimi antifašisti. V Franciji je organiziral antifašistično gibanje »Giustizia e Libertà« (Pravica in svoboda). V Parizu že štiri leta izhaja tednik z istim naslovom, piše antifašistično brez ozira na politične nazore. V tem listu sodelujejo vsi antifašisti, od meščanskih demokratov, do socializmov, komuni-

Vse delavstvo in vsi delavski voditelji morajo spoznati, da je teza o »nevmešavanju« napačna in za delavstvo, kakor za vso slovensko delovno ljudstvo škodljiva. Delavsko gibanje mora iskati zaveznikov in se ne sme tako opredeljevati, da bi imelo proti sebi poleg fašistov raznih frakcij še ogromno večino slovenskega demokratično razpoloženega katoliškega ljudstva. Vodstvu delavskega gibanja mora biti jasno, da so težnje za demokracijo, svobodo in narodno enakopravnost slovenskega delovnega ljudstva istovetne s težnjami delavskega razreda. Nešteto in neštetokrat poudarjamo vsi skupnost interesov delavcev in kmetov. Sedaj pa, ko je prilika in nujnost skupnega nastopa proti skupnemu sovražniku, pa se ti pojavijo take teorije o »nevmešavanju«.

Ob teh dogodkih, ki so sledili baš ob 13ti obletnici mučeniške smrti rudarja Fakina Franca i. dr., tudi trboveljski rudarji niso smeli ostati križem rok; tem manj ne, ker so se v Živkovičevem krdelu nahajali baš isti Orjunaši, ki so pred 13 leti morili in požigali po Trbovljah. Ost noža, ki je prekinila niti življenja katoliškega študenta, so občutili tudi rudarji. Zavedali smo se, da bi mogla zopet teči kri rudarjev, če bi se ti nahajali na poti Živkovičevega obhoda. Zato so rudarji napravili minimum tega, kar so mogli, da so poslali vence s primernimi napisi v poslednji poklon novi žrtvi fašizma, pa brez ozira, če je to bil katoliški študent.

Če »Stražarjem v viharju« to ni bilo po godu, če so ti oskrnili vence s tem, da so z njih potrgali trakove in odbili željo deputacije za kratek govor ob grobu, vsled česar je deputacija odklonila udeležbo na pogrebu, to ni zmanjšalo efekta na ostale prisotne demokratične katoliške pristaše. Slednji so glasno negodovali nad nizkotnim činom »Stražarjev v viharju«. In to je bil zadovoljiv odgovor rudarjem.

Pokazalo se je, kdo hoče stvarno borbo proti fašizmu in kdo se sam identifikira z njim.

Zagovorniki »nevmešavanja« se morajo zavedati odločilnosti trenutka, ko se neizprosnost pred vsakega postavlja vprašanje: Proti fašizmu ali za fašizem v kakršnikoli obliki.

Tretjega ni!

—rim—, Trbovlje.

Gospodarstvo

Rusko-angleška trgovina.

Po poročilu rusko-angleške trgovske zbornice trgovinska bilanca med Anglijo in Sovjetsko Unijo je znašala l. 1936. 17.803.000 funtov šterlingov. Torej 4.925.000 več kot l. 1935. V prvem četrtletju 1937 pa je znašala bilanca 7.368.130 funtov šterlingov.

Produkcija avtomobilov v S. U.

Sovjeti nameravajo v tretji piateletki, za katero pa načrt še ni gotov,

producirati 600—700.000 avtomobilov letno in sploh izpolniti in preurediti prometna sredstva.

Konjunktura krize.

Na našo zunanjo trgovino je precej vplivala državljanska vojna v Španiji, ker se je Španija umaknila iz naše zunanje trgovine. Toda v zadnjem času se je začela oboroževati Anglija, in to zahteva silnih surovin. Ogromno povpraševanje po kovinah je pognalo vse cene v rudah, kovin, petroleju, bombažu, cinu, svincu, železju itd. za 20—50%

Domače in tuje vesti

Kongres zveze mest se je vršil pred kratkim. Najmanj se je na njem govorilo o socialnem skrbstvu. Zahtevati volitve v mestnih občinah, pa so župani čisto pozabili.

Fašistični študenti, ki so nedavno na zverski način zaklali hrvaškega študenta Ljubičiča, so bili te dni obsojeni. Glavni krivec je dobil 8 mesecev zopora.

V Šabcu je zastavkalo 400 lesnih delavcev; zahtevajo kolektivno pogodbo, 8-urnik, odpravo akorda in mezde: nekvalificirani 3.50, polkvalificirani 4.50, kvalificirani 6 Din na uro.

Pred sodiščem za zaščito države je bilo obsojenih 36 Vojvodincev zaradi komunizma. Najvišja obsodba je bila 8 let robije.

Sušnikov režim popušča hitlerjevcev, ki postajajo vedno drznejši. Režim, ki se ne upira na ljudstvo, mora popuščati fašizmu, čeprav ni sam fašističen.

Komunistično vstajo je obetal Francozom pariški list »Jour« in to celo v enotni fronti z desničarji. Obljube pa ni izpolnil, ker ga najbrž komunisti niso ubogali.

Demantirana je vest o Stalinovi bolezni. Udeležil se je sestrinega pogreba in tudi z Dunaja javljajo, da ni res, da bi bil kak specialist. Klican v Moskvo, kot je poročal to D. N. B.

Zavijati kruh v papir ne smejo gospodinje in peki v Nemčiji, ker so se na ta način širili protirežimski letaki.

V Franciji je letos 1. maja bilo 70.000 manj brezposelnih kakor pred enim letom.

Italija in upori v Indiji. Uporniki v Naziristanu (Indija) baje dobivajo orožje italijanskega izvora. Da Italija izkorišča indijsko narodno revolucionarno gibanje, je čisto razumljivo, ker hoče oslabiti Anglijo in osvojiti nova kolonialna področja.

Železničarji na Japonskem zahtevajo povišanje plač. Železničarji so zahtevali 30% povišanje svojih mizernih plač. Ministrstvo saobračaja je že pristalo na 10% povišanje. Železničarji grozijo s stavko, če vlada ne pristane na njihove zahteve.

Krvavi kmečki nemiri na Poljskem. Ob priliki neke kmetijske manifestacije v Karlovcih je prišlo do pretepa med policijo in kmeti. V tem mestu se je zbrala velika množica kmetov na neko manifestacijo, katera se je pričela s službo božjo v cerkvi. Ko so se kmetje že razhajali je prišlo med eno grupo kmetov in policijo do spora, med katerim je bil en kmet ubit, dva pa ranjena, tudi na strani policije je bilo nekaj ranjenih.

Letošnjo žetev pšenice pri nas cenijo na 240.000—250.000 vagonov. Če bo to res, potem je bo kakih 40.000 vagonov manj kot lansko leto, ko je bila žetev izredno obilna.

23,9% vsega davka na poslovni promet plača Slovenija. Čeprav nas je v državi samo ena desetina, plačamo skoraj ¼ poslovnega davka.

Porast protifašističnega gibanja v Italiji. »Giustizia e Libertà« (Pravica in Svoboda) poroča o demonstracijah v Milanu. Pred kinom »Pace« je vzklikala mladina: »Dol z vojno, dol z intervencijo v Španiji!« V Genovi se pojavljajo po zidovih mnogi protifašistični napisi. Do protifašističnih demonstracij je prišlo tudi v Trstu. Ovrha vrši zadnje čase veliko gonjo na radioaparate (iz Barce-

lone namreč govore italijanski protifašisti). Nekaj fašističnih organizacij je protestiralo proti intervenciji v Španiji in so bile zato razpuščene.

Antiimperialistična fronta. Nedavno se je ustanovila v Bagdadu »antiimperialistična fronta«, ki je nastala z združitvijo raznih protifašističnih organizacij, zatiranih in kolonialnih narodov. Antiimperialistična fronta se namerava boriti proti kolonialnemu zatiranju.

»Slovenec« poroča, da so se v Italiji mezde zvišale za 8%, kar naj bi pomenilo, da fašizem skrbi za delavce in uradnike. Toda »Slovenec« je zamočal, da so se po uradnem poročilu cene medtem dvignile: meso in milo za 16%, tekstilno blago za 10%, papir za 6,8% i. t. d.

V Nemčiji ima 17.000 veleposestnikov preko 13 milijonov hektarjev zemlje, 1,6 milijonov malih kmetov imajo pa vsega skupaj 3,5 milijonov hektarjev zemlje in gozdov.

70% kave bodo letos uničili v Braziliji, tako so sklenili proizvajalci kave na svoji konferenci.

Po predvidenem načrtu bodo v Sovjetski Uniji v letošnjem letu mezde porastle za 7,9%. — Cene pa ostanejo iste.

Pošta v Aachenu v Nemčiji je razposlala 10.000 protifašističnih letakov s protestom proti odpošiljanju čet v Španijo. Kaj so pošiljali, so pošte šele naknadno ugotovile.

V Sovjetski zvezi se nadaljuje čiščenje strankinega, upravnega in vojaškega aparata od nezanesljivih trockističnih elementov. Mnogi socialistični listi smatrajo to za »kršitev demokracije«.

Nemške oblasti v Essenu so zaprle tiskarno, v kateri so tiskali preko 200 raznih cerkvenih listov, ki so jih istočasno prepovedali.

Brezbožnike v Rusiji, ki so organizirani v svoji zvezi, so oborožili. Med nje so razdelili 10.000 samokresov, da bi bili varni, če bi jih napadel kak duhovnik in da bi lažje agitirali za komunizem (»Slovenec« 20. VI.).

Irski fašisti, dobrovoljci se vračajo iz Španije. Mnogi pravijo, da so veseli, da gredo domov.

SKUPNE KONFERENCE OBEH INTERNACIONAL.

Za 21. t. m. je bila sklicana po dogovoru skupna konferenca II. in III. internacionale v Onemasu. Razpravljalo se bo glede organiziranja skupne pomoči Španiji. Sprejet je dnevni red, ki ga je predložil tajnik II. internacionale, Brukhere. Od francoskih komunistov bosta tam Lackin in Thorez, od španskih pa Diez.

IZ MOSKVE V SAN FRANCISCO ČEZ SEVERNI TEČAJ

19. t. m. so trije sovjetski piloti Čkaljov, Beljakov in Bajdukov leteli iz Moskve čez severni tečaj v San Francisco. Radi slabega vremena niso mogli do cilja in so se spustili v Kanadi. Vendar prvi uspešni polet iz Evrope v Ameriko preko severnega tečaja. Držali so se v zraku 65 ur in 22 minut. Ta polet je ogromnega pomena in kaže veliko sposobnost ruskih avijatičarjev.

Pohvala davčnim uradnikom.

Financijski zbornik prinaša pohvalo finančnega ministra vsem finančnim organom. Vplačani davki so presegli vsoto, ki jo določa državni proračun skoro pri vseh davčnih postavkah, posebno pa pri carinah. G. minister je izjavil, da moremo biti s temi rezultati zadovoljni in da so davčni organi, posebno starešine uradov pravilno razumeli svojo dolžnost.

Iz Čehoslovaške: Mlada dekleta športne organizacije F. P. T. so izdelale za pretečeno zimo 1000 volnenih jopičev za madridske čete. Ta pošiljka, ki je bila odposlana 1. decembra lanskega leta je bila posebno namenjena bataljonu športistov.

Sestanek županov radovliškega okraja

Dne 24. aprila t. l. so se zbrali v mestnem domu v Radovljici župani vseh občin v okraju, kjer so obravnavali pereča vprašanja, zlasti pa vprašanje graditve okrajne bolnice. Glavno poročilo o potrebi in namenu okrajne bolnice je podal g. dr. Slivnik, finančno rešitev vprašanja pa je prikazal radovliški župan, ki je ta sestanek tudi sklical. O poročilih se je vnela živahna razprava, v katero sta posegla posebno župana z Jenenic in Koroške Bele (poslednji je izvoljen na delavski listi), ki sta nastopala soglasno in opozorila na mnoge važnosti, o katerih se prejšnji poročili nista izrekli.

Sestanek je bil sicer bolj obvestilnega značaja, vendar imajo zastopniki občin, ki so bili navzoči, nalogo, da z občinskimi odbori, ki jim načelujejo, predmet temeljito proučijo in napravijo nadaljno razpravno stvarino.

Ko je bil ta glavni predmet sestanka vsaj predhodno rešen, so razpravljali župani o treh predlogih župana s Koroške Bele. Njegove predloge so vsi v celoti odobrili in se zedinili na resolucije, ki jih nižje objavljamo. Ker se je pokazala velika koristnost sestanka ravno v tem oziru, da približuje župane med seboj in v smeri skupnega dela, kakor tudi podobnega ravnanja pri delovanju, so sklenili župani sestanke kolikor mogoče redno obnavljati. Kajti ni samo krivda tistih, ki razpolagajo z denarnimi viri, da se pri nas ne gradijo še tako potrebna dela, temveč je krivda tudi pri nas samih, ker smo preveč razcepljeni,

ali pa prezaspani. V skupnem, skladnem delu nas vseh je rešitev.

Resolucije, sklenjene na sestanku županov v Radovljici.

Št. 1.
Župani radovliškega okraja sklenemo, da bomo v poslovanju uporabljali samo prave domače izraze.

Št. 2.
Državna cesta na področju radovliškega okraja naj se čimprej modernizira, asfaltira ali tlakuje:

a) ker je ta cesta v obmejnem kraju ob državah, ki že imajo najmodernejšo ceste;

b) ker je radovliški okraj izrazito tujsko prometni okraj in je ta cesta skrajno obtežena z osebnim in tovornim avtomobilskim prometom;

c) ker zahteva to tudi zdravje gosto naseljenega prebivalstva ob tej cesti;

č) ker zahteva to zdravje okolčanov, ki so zaposleni v industriji in ki kolesarijo dnevno v velikih množicah na delo in domov;

d) ker je taka cesta varčevanje narodne imovine.

Zato sklenemo župani, naj pristojni činitelji čimprej izvedejo gornjo zahtevo okraja. Če bi se pa radi obsega to delo ntegnilo zavleči, naj se izvrši postopoma, pri čemur naj pride najprej na vrsto del ceste od Hrušice do Potokov, ker veljajo spredaj navedeni razlogi za ta del ceste v najvišji meri.

Št. 3.

Župani radovliškega okraja obsojamo način postopanja zoper delavstvo in delavske predstavnike, ki ga v zadnjem času izvajajo podjetniki v tem okraju. Zlasti grajamo:

a) da se delavstvo pretirano telesno izbralja;

b) da se istočasno znižujejo delavski zaslužki brez ozira na naraščanje druginje;

c) da se ne izpolnjujejo higijenske in varnostne dolžnosti in obveze s strani podjetnikov;

č) da mora delavstvo s številnimi družinami prebivati v zdravstveno in moralno škodljivih ter človeka ne vrednih stanovanjih;

d) da se s takim ravnanjem pospešuje splošno obubožanost in beda ter nalagajo občinam nezmožljivi izdatki za preskrbo ubožcev.

Zato zahtevamo, da pristojne oblasti takoj onemogočijo podjetnikom to nezakonito ravnanje tako, da poskrbijo za izvajanje vseh določil delavske varstvene zakonodaje in da ne oklevajo z uporabo prisilnih sredstev proti kršiteljem.

»Delavski list« je objavil to notico iz »Našega kovinarja«. Smatra pa, da je nujno potrebno, da take sestanke vršijo župani tudi v drugih okrajih, da skupno rešujejo važne in nujne zahteve celega okraja. Priznanje županov iz Radovliškega sreza, da je le v skupnem delu rešitev, tudi naš list pozdravlja.

Sodr. Bedenik je nato poročal o obratni razpravi, katera se je pred kratkim vršila med delodajalcem in zastopnikom delavstva, zaradi netočnega izvajanja sedaj veljavne kolektivne pogodbe. Ta obratna razprava ni rodila zaželenega uspeha, kakor bi to bilo za pričakovati. To pa iz čisto razumljivih razlogov.

Sodr. Pliberšek je pa poročal splošno o delovanju zaupnikov, in kako težko nalogo imajo oni. Nadalje je poudarjal, kako je potrebno enotnosti delavstva, da naj se strokovne organizacije okrepijo na članstvu itd., kajti le takrat je mogoče voditi akcije za izboljšanje položaja.

Tudi mi to podčrtujemo. Vendar je pa pred kratkim izjavil, da za letos ne bo nobenih mezdnih gibanj. Če bomo čakali, da bodo vsi organizirani, potem jih še dolgo ne bo. Kajti delavstvo je tudi drugače enotno, pa čeprav ni v organizacijah. To se je že večkrat pokazalo, posebno pri nas v Hrastniku, tu se je pričelo gibanje, pa čeprav je bilo samo 18 organiziranih pred nekaj meseci. Danes seveda boljše stojimo. Vendar pa kličemo, do zadnjega v strokovno organizacijo Z. R. J.

Posegajte po »Delavskem listu!«

ŠT. PAVEL PRI PREBOLDU

Prav veseli nas, da je izšel »Delavski list« in da je s tem zamašena tako občutna vrzel v delavskem tisku. Pri nas se zavedamo važnosti delavskega tiska in ga bomo z vsilo podprli.

Pri nas se je položaj za nekatere delavce po lanskem tekstilnem strajku izboljšal. Gospodje so dobili rešpekt pred enotnim delavstvom. Izgledalo je, da bo podružnica SDSZ pri »Cosmosu« obdržala tudi članstvo iz Mautnerjeve tovarne. Toda pod znanimi metodami je delavstvo klonilo. Zapustilo je organizacijo. V Mautnerjevi tovarni se je en del delavstva organiziral v NSZ, ki je pod velikim pritiskom nekaterih gospodov v tovarni, večina pa je neorganizirana.

Nekaj časa ni bilo poslabšanj, toda sedaj so začeli gospodje »racionalizirati« obrat. Za enkrat so tkalcem mesto dva široka stroja dali tri široke stroje. Plače so znižali od 48 par na 31 par od 1000 obratov, kar pomeni znižanje za preko 30%. Tkalci so seveda razburjeni, pa za enkrat še ne vidijo izhoda. Prizadet je le majhni oddelek, toda delavci morajo vedeti, da za njimi pridejo najbrže ostali in da bi že sedaj, ko gre za tkalce, bil potreben skupen nastop.

V lanskem strajku se je »proslavil« bivši k. u. k. Feldweibel gospod Šribar Karl. Za nevenljive zasluge, ki si jih je pridobil za delničarje, je iz nič »nekaj« postal. Iz tesarskega pomožnega delavca je postal »Špulmeister«. Nima sicer kvalifikacije, toda ima talent za priganjanje sodelavcev. Naj ta »gospod« ve, da sicer podjetniki plačajo usluge, da pa tudi delavci ne pozabijo svojih »prijateljev«.

3. t. m. je umrla delavka Helena Čobal. Dolgo let je delala v Mautnerjevi tovarni in umrla nazadnje v veliki bedi s par dinarji podpore od tovarne. Jenevarska večina v občinskem odboru pa nima razumevanja za reveže. V občini je okoli 100 brezposelnih, ne dobe nobene podpore. Tudi skoro vsem ostarelim in onemoglim je občinski odbor ukinitelj podpore. Celo naš župan se pridružuje mnenju št. Pavelskih konzervativcev.

Delavec.

IZ REDAKCIJE LISTA

Dragi sodrugi in sodružice! Pišite v naš list. Dopise pošiljajte do vsakega 10. in 25. v mesecu. Pišite kratko in stvarno. Podpirajte list z razpečavanjem in nabiranjem novih naročnikov, tako da bo naš »Delavski list« res pravo ogledalo v življenju in borbi za delavske pravice. Uredništvo.

Proti novi Strokovni zvezi

Po zadnjih dogodkih v naših razrednih strokovnih organizacijah, ko so bili nekateri ss. izključeni in podružnične uprave odstavljene, je zavladalo seveda veliko nezadovoljstvo zaradi takega postopanja proti nekaterim najboljšim delavcem v našem strokovnem gibanju. V tem nezadovoljstvu, ki je upravičeno, pa so se našli posamezniki, ki so začeli simpatizirati z mislijo, da bi se ustanovila nova delavska strokovna zveza, izven URSSJ, kjer bi se upoštevala demokracija in vodila dosledna delavska politika. To razpoloženje je šlo tako daleč, da se je celo v listih pisalo o tem (n. pr. mariborska »Neodvisnost«).

Naj imajo tisti delavci, ki so za novo strokovno zvezo, še tako dober namen, vendar so na napačni poti. Ustanovitev nove strokovne zveze bi pomenilo razbijati razredno strokovno gibanje, in to danes, ko je skupnost delavstva tako silno potrebna, pomeni največjo nevarnost za delavski razred Slovenije. Mi vse take govorice in vsa taka stališča najodločneje obsojamo in se bomo v našem listu vedno borili proti njim. Nekaj drugega je seveda to, da se znotraj URSSJ. pokreta ustvarjajo Strokovne zveze za celo državo, kjer še ne obstajajo, tako da ima vsaka industrijska panoga svojo zvezo (n. pr. tekstilci, kovinarji, stavbinci, kožarci itd.), da so v enotnem savezu združeni v celi državi.

Drugače pa mora veljati načelo:

Ne razbijati, temveč združevati!

L. F.

Minimalne mezde

»Slovenski dom« z dne 17. junija in »Slovenec« z dne 19. junija govorita o minimalnih mezdah. Čudimo se temu listoma, da se tako živo zanimata za minimalne mezde in za delavstvo sploh. V člankih razpravljata o nekih neodgovornih elementih, ki so zadali delavstvu nož v hrbet. Pravijo, da je bivši predsednik Strokovne komisije izdal brošuro o minimalnih mezdah, katero je v tisočih izvodih razpečal med delavstvo, v kateri je zahteval za Slovenijo 4 Din minimalne mezde na uro. Ti listi smatrajo, da je to demagogija, če delavec zahteva 4 dinarje na uro. Kako se s 4 dinarji na uro živi z družino vedo delavci, ne vedo pa gospodje okoli »Slovenca« in »Slov. doma«, ki smatrajo, da je 2 Din na uro za delavca dovolj za preživljanje. Seveda oni računajo s tem, da živimo v Sloveniji, v jugoslovanski Švici, kjer je zdrav zrak in čista voda. G. minister Cvetković je samo pozabil na sodravnike takih listov, ki zagovarjajo mezdo 2 Din, da bi tudi njim določil minimalno mezdo 2 Din na uro, potem bi njihova demagogija v »Slovenec« in »Slovenskem domu« kmalu nehala. Morali bi se takoj ramo ob ramo boriti za boljše plače skupaj tudi z »neodgovornimi elementi« in »demagogi«.

Kaj je prinesla za delavstvo ta uredba, se delavci dobro zavedamo in ne potrebujemo lekcije od ljudi, ki se za delavstvo brigajo samo takrat, kadar ga rabijo, ali pa kadar mu nameravajo spet kaj odvzeti. Kako se ta gospoda za delavstvo briga, vidimo na njihovih posestvih in kulikijah, kako so delavci plačani.

Delavsko usodo si bomo že sami skovali, kakor smo si bili priporili socialno zakonodajo, kljub temu, da ste bili proti nam.

Delavec (Ljubljana)

Širite »Delavski list«!

Občinske volitve v Kranju

Dva važna dogodka smo doživeli v našem mestu v zadnjem času: obisk Petra Živkovića in občinske volitve. Oba sta značilna, tako vsak posamič kot v medsebojni zvezi. Ko nas je obiskal predsednik JNS., so skupno z zavodnimi delavci tudi katoliški kmetje in študenti demonstrirali proti fašizmu in za demokracijo, ki si jo želi vse ljudstvo. Zavest, da se je treba boriti proti fašizmu, ker grozi s te strani slovenskemu narodu nevarnost za sam narodni obstoj, prodira vedno močnejše v vse sloje slovenskega naroda. Toda voditelji slovenskih množic niso sposobni, ali pa nočejo slišati želj in zahtev, ki jih izraža večina slovenskega naroda. To so pokazale naše občinske volitve. Kljub dogodkom prejšnjega tedna sta se pobotala za skupno listo glavna nasprotnika, ki sta se dosedaj neusmiljeno grizla; to sta JNS in JRZ. Pristaši bivše SLS, ki so danes v JRZ, so z demonstracijami proti Živkoviću pokazali, da hočejo eno, njihovo vodstvo pa je s svojo pogodbo z JNS pokazalo, da hoče drugo. Tema dvema so se pridružili še Ljotičevci, bivši Orjunaši in žalibog tudi nekateri delavski voditelji. — Kranjsko delavstvo se je začudeno spraševalo, kako se more takemu izrazitemu »sračjemu gnezdu« priključiti delavski voditelj. Prav dobro vemo vsi delavci, da so se one skupine združile za to, ker hočejo voditi občinsko politiko kranjskih fabrikantov in veletrgovcev. Ali mar vsi ne poznamo g. Focka, ali ne poznamo g. Slavca, ali ne poznamo g. Magušarja in ostalih? Tudi delavski kandidati na kompromisni listi so morali vedeti, da so nekateri naštetih gospodov najboljši prijatelji g. dr. Sabothya in stalni njegovi gosti v vili ob pokopališču? Dr. Sabothy pa je pravni zastopnik »Jugočeške« in banski svetnik, ki je na zadnji seji banskega sveta jasno povedal, kakšna naj bo tako zvana socialna politika v Sloveniji. Po njegovem mnenju so slovenski delavci presiti, slovenske delavke pa prelepo oblečene. — S takimi gospodi bi noben socialist in noben krščanski socialist ne smel

iti v kompromis. Nobeni izgovori v »specijalnih lokalnih razmerah« ne morejo tega opravičiti. Tudi ni res, da bi bilo nemogoče sestaviti listo delovnega ljudstva. Toda delati bi bilo treba na tem složno z onimi, ki so to poskušali. Delavst-

vu in ostalemu delovnemu ljudstvu je ostala samo še volilna abstinenca. In polovico občanov je ostalo doma. Kranjsko delavstvo bo na svoji koži občutilo, kako je, če en del voditeljev na vprašanje: ali si fašist, ali proti njim odgovori: vse za tri občinske odbornike.

Naše gibanje

ŽIVILCI — PIVOVARNE UNION.

V tovarni vladajo dokaj čudne razmere. Pri sprejemanju novih delavcev se odlikuje neki g. nadzornik, ki dá vsakemu delavcu lekcijo, da se mora organizirati v NSZ. Ako se ne bo, potem ne bo dolgo vžival vonj piva v pivovarni. Kljub obljubi g. ravnatelja pri zadnjem mezdnem sporu, da se ne bodo izvajale nobene konsekvence nad delavci, jih omenjeni gospod izvaja na ta način, da ne pusti delavcem svobode, da se oni sami organizirajo, kamor se delavci sami hočejo.

Delavec.

KAMNIK

Dragi urednik! List, ki smo ga prejeli pod imenom »Delavski list«, nas ni samo razveselil samo njegov naslov, temveč se nam je izpolnila toliko pričakovana želja po tisku, kateri bi si nadel nalogo, da zastopa delavstvo, oziroma delovno ljudstvo, potreben list, ki bo pristopen za vsakogar, in kljub temu, da je v tej ali oni strokovni organizaciji. List mora gledati, da se ne bodo organizacije borile med seboj ena proti drugi, za kar ima dobiček le kapital. Delavstvo pa prenaša težko preizkušnjo, iz katere si mnogi ne znajo oziroma ne morejo pomagati.

Ker si je »Delavski list« nadel nalogo, da zbliža in obenem pokaže in dokaže pot v boljše bodočnost, ga pozdravljamo in gremo na delo, da pride list v vsako delavsko stanovanje, ker vemo, da bo edini, ki bo zastopal interese kakor strokovna tako tudi politična vprašanja le delovnemu ljudstvu v prid in bo delovno ljudstvo lahko prišlo do prepričanja, da le v skupnosti je boljša bodočnost, da bo le v skupnosti

zavladala demokracija, demokracija v pravem pomenu besede, ne pa kot danes.

Zato na delo in širimo »Delavski list«!

Delavec Kamničan.

KOČEVJE

Razmere v tekstilni tovarni »Slavoteks«.

Našo tovarno je imela v najem družba »Triglav«, katera je tudi lansko leto sklenila kolektivno pogodbo, ki se pa ni izvajala. Kar preko noči, niti vedeli nismo, se je pa firma spremenila in se sedaj imenuje »Slavoteks«, gospodje so ostali isti. Ko so delavci zahtevali izvajanje kolektivne pogodbe, je ravnatelj izjavil: »mi nismo več firma »Triglav«, temveč »Slavoteks« in nismo nobene kolektivne pogodbe sklenili z vami.« — Razmere v naši tovarni so strašne, živimo v pozabljenem kraju. Delavska zaslužki v akordu Din 2—2,50 na uro, dela pa na treh, štirih statvah. Največja plača za delavca je 4 Din na uro in to so bele vrane. Podjetje nam zabranjuje piti vodo, vsako uro je voda odprta samo četrt ure; ker voda ne teče, se segreje, da ni za piti. — Šikanacije se vršijo v tovarni od strani predpostavljanih. — Sedaj smo se organizirali in bomo vodili borbo proti takim metodam in zahtevamo izvajanje kolektivne pogodbe.

Delavec.

HRASTNIK

Da poročamo nekoliko o sestanku članov II. skupine »Rudarske zadruge«, ki se je vršil v četrtek, dne 17. junija t. l. Poročala sta sodr. Benedik Ivan in Pliberšek Franc, o delovanju zaupnikov II. skupine in o posredovanju glede delavskih pritožb.

Gradbeni delavci v Ljubljani so zopet zborovali

V četrtek, dne 17. maja t. l. se je zbralo okrog 450—500 gradbenih delavcev v Veliki dvorani Delavske zbornice.

Zborovanje je otvoril s. Grmek, predsednik podružnice in nato podal besedo s. Tratarju, kateri je predvsem poudaril v svojem referatu, da bo od sedaj naprej borba za striktno izvajanje kolektivne pogodbe od strani gradbenih podjetnikov mnogo težja kot pa je bila za sklenitev pogodbe. Brez močne strokovne organizacije gradbenih delavcev ne bo kolektivna pogodba imela za nas nič več vrednosti, kot navadna papirnata cunj. Mi smo za to poklicani, da pogodbo oživotvorimo, da bodo v njej navedene številke postale res pravi dinarji, s katerimi si bomo gradbeni delavci mogli nabaviti vsaj najnujnejše zase in naše družine.

Podčrtal je, da gradbeno delavstvo v Ljubljani nikakor ne more biti zadovoljno s takšno pogodbo, ki mu ne daje nobenega izboljšanja njegovega življenjskega položaja, posebno ono na tkzv. javnih delih, kjer ostanejo plače po lanskim pogodbam, ako so se pričela pred 14. aprilom t. l. Gotovo je, da si je s pogodbo delavstvo v podeželskih krajih nekaj pridobilo, tako da je ogromna razlika v plačah med mestom in deželo precej zmanjšana. Toda tudi v teh krajih bo le takrat imelo delavstvo nekaj dobrega od pogodbe, če bo najtesneje povezano v svoji razredni strokovni organizaciji.

S. Ganzitti navaja, da moramo vedno in povsod jačati našo organizacijo, da ne bomo nepripravljeni, ko bo potekla ta kolektivna pogodba, ko bo treba sklepati novo, ki more biti bolj ugodna za nas, kot je ta. Predlaga ustanovitev strokovnih sekcij v Ljubljanski podružnici, ker bi se na ta način organizacijsko delo bolj praktično porazdelilo za zidarje posebej, kakor tudi za tesarje in pomožne delavce, ter kamnoseke. Obvešča, da se bo v to svrhu posebej vršil en članski sestanek, na katerem se bo to uredilo.

Na to dobi besedo s. Lojze Hrovat iz Kranja, ki je burno pozdravljen od delavstva, ter oriše sedanji način volitve delavskih zaupnikov v gradbeni stroki, t. j. po

določbah kolektivne pogodbe, ter poudarja, da brez dobrih in odločnih delavskih zaupnikov ni sposobna delavska strokovna organizacija. Zato na vsako stavbo zaupnike.

G—r.

Pri gradbenem podjetju »Slograd«, gradnja ceste St. Vid, so se izvršile v soboto, dne 19. junija t. l. volitve delavskih zaupnikov po skrajšanem postopku, (na podlagi t. 7. kol. pogodbe za gradbeno stroko). Izvoljeni so bili trije zaupniki.

Gradbeno podjetje Mavrič v Ljubljani, je letos že trikrat poskušalo delavstvu znižati mezde, a vselej je naletelo na tako odločen odpor delavstva, da je moralo svojo namero opustiti.

Iz tega se moramo delavci drugih podjetij učiti, da se mora združeni volji delavstva vsak ukloniti, najsibo še tako trdoglav.

Gradbenim delavcem v Ljubljani in okolici.

Skrajni čas je za volitve obratnih zaupnikov po čl. 7. kolektivne pogodbe. Zato pošljite podružnici SGRJ od vseh podjetij predloge, katere sodruga mislite voliti za zaupnike in namestnike.

Dostikrat se zgodi, da pride na stavbo funkcijonar organizacije radi sestave kandidatne liste in se delavci nikakor ne morejo odločiti, koga bi napisali na njo, ker se niso že preje o tem razgovarjali in sporazumeli, kdo bo zaupnik in kdo namestnik.

Sodrug, gotovo nam je vsem mnogo na tem, da se bo kolektivna pogodba v celoti izvajala, kar pa je izključeno, ako bomo brez zaupnikov na zgradbah. Brez strahu naj sodrugi, ki so od delavstva predlagani sprejmejo funkcijo, ker bi vsako podjetje, ki bi preganjalo zaupnika, kršilo poleg kolektivne pogodbe tudi zakon o zaščiti delavcev in se bodo v takih slučajih izvajale najstrožje posledice nasproti takšnim podjetnikom.

Podružnični odbor.

Isto je namenjeno tudi ostalim podružnicam našega Saveza, odnosno članstvu podeželskih podružnic.

Upravni odbor podsaveza.

Seja glavnega odbora demokratske stranke

Demokratska stranka je kot druga srbska stranka igrala važno vlogo od prevrata pa do danes. Prva leta po vojni je bila nosilec centralizma v državi. Polagoma pa se je začela nagibati politiki sporazuma. Tekom razvoja so se odcepili bolj desničarski elementi. Tako se je leta 1924 odcepil Pribičević, leta 1927. pa se je oddvojilo kapitalistično desno krilo Voje Marinkoviča, Andeloviča in Banjanina, ki je šlo v vlado Vukičevića in pozneje v razne diktatorske vlade. Tako je demokratska stranka iz meščanske stranke postala stranka srbskih mestnih srednjih slojev in v manjši meri tudi kmetov. Pod diktaturo je bila vedno v opoziciji. Programsko je še vedno stala na stališču narodnega unitarizma, pristajala je, da se rešijo pereča politična vprašanja na bazi današnje ustave, ki jo je leta 1931. prinesel Živković, ter bila za centralistično ureditev države.

13. t. m. pa se je vršila seja glavnega odbora Demokratske stranke, ki pomeni v tem oziru precejšen preokret. V resoluciji se predvsem govori, da DS zahteva novo ustavo, zasnovano na ljudski suverenosti z doslednim parlamentarnim režimom. Dalje resolucija priznava obstoj treh

zgodovinsko-kulturnih individualnosti Srbov, Hrvatov in Slovencev. Zaradi tega je treba za notranjo ureditev države poiskati nove bolj sestavljene oblike, toda z enim parlamentom izvoljenim od vseh državljanov.

Resolucija kaže velik napredek v razvoju DS, vendar ni še našla rešitve, ki bi mogla zagotoviti mirno in srečno sožitje vseh narodov naše države. To konstatira tudi glasilo dr. Mačka »Hrvatski dnevnik«. Tako srbski demokrate priznavajo Slovence in Hrvatoma le zgodovinsko kulturno posebnost.

Dalje so demokrate pozabili na druge narode — Črnogorce, Makedonce.

Demokrate priznajo potrebo sestavljene, t. j. federativne oblike ureditve države, se torej odrekajo centralizmu. Toda istočasno govore o enem parlamentu. »Hrvatski dnevnik« piše, da sicer to ne izključuje, da ne bi bil ta parlament voljen posredno preko narodnih parlamentov ali zborov.

Vsa federacija bi bila degradirana na majhne samouprave. Torej je v stališču DS še mnogo meglenosti in nezadovoljivih formulacij. Kljub vsemu temu pa pomeni to načelno stališče velik napredek, posebno

ker je prišlo od srbske strani. To bo brez dvoma mnogo pripomoglo k zblizanju vseh demokratskih sil in k končnem sporazumu narodov v državi.

Najslabša stran resolucije DS je v tem, da ne kaže poti k rešitvi vseh teh vprašanj, ne pove tzv. procedure (postopka). Namesto, da bi poudarila, da je najnujnejša zahteva vse demokracije, da se razpusti današnji parlament, ki je bil izvoljen za časa diktature Jefitiča, in da se razpišejo svobodne

volitve, se zadovoljujejo z izjavo, da se morajo vse demokratske stranke prej sporazumeti v osnovnih linijah novega ustavnega reda«. Torej voditelji se bodo še naprej posvetovali, kako bo nekoč, ljudstvo naj pa čaka.

Nemški minister propagande Göbels je poročal Hitlerju, da je v Nemčiji 10.600.000 ljudi, ki nimajo takega zaslužka, da bi se z njim lahko preživeli.

Vajencem lastno mladinsko strokovno organizacijo

Današnji položaj vajenca pomeni zasmeh vse naše socialne zakonodaje in priborjenih delavskih pravic.

Vajeniško zborovanje decembra 1936. l. in letos februarja, poročila o postopanju z vajenci v posameznih časopisih, pritožbe vajencev samih, kolikor so jim bila dopuščena in končno anketa o vajeniškem vprašanju marca t. l. v Delavski zbornici — vse to nam vedno znova priča, da so vajenci in vajenke, mogoče poleg hišnih pomočnic, najbolj brezpraven del slovenske delavske mladine. Kljub temu, da jih naša socialna zakonodaja štiti na papirju na zelo moderen način, se danes postopa z njimi kot da bi bili postavljeni izven zakona. Določila obrtnega zakona glede vajencev se teptajo povsod in v vsakem oziru: pretepa se jih in psuje, ne da bi se krivce kaznovalo, uporabljajo se jih za vsa mogoča dela na škodo njihovih strokovnih izobrazbi, nečloveško se jih izrablja z nadurnim in nočnim delom, za delo se jim ne da nobena odškodnina ali pa minimalna in na račun njihove brezplačne delovne sile mečejo mojstri pomočnike na ceste, stanujejo po šupah, delavnicah, kletih. Pri sklepanju pogodb se godijo največje brezvestnosti in protizakonitosti, ne skrbi se v zadostni meri za njihovo strokovno izobrazbo, ni potrebnih strokovnih nadaljevalnih šol, knjig, učil, plačevati morajo visoko šolnino, ki jo obrtni zakon v nobeni obliki ne predvideva, ni rednih zdravniških pregledov itd. — vse to dejansko stanje, bije v obraz vsem določilom Obrtnega zakona. Odgovorne ustanove in predvsem Delavska zbornica in Inspekcija dela, ki bi morale po zakonu nadzirati izvajanja določil obrtnega zakona, preprečiti telesno in duševno propadanje vajencev in jim zagotoviti normalen razvoj in temeljito strokovno izobrazbo, pa svojih nalog ne vršijo, niti nimajo od pristojnih oblasti dovolj za to na razpolago.

Vajeniška strokovna organizacija je prvi predpogoj za odpravo tega nezakonitega stanja. Današnji položaj vajencev priča najbolj zgovorno, da vsa napredna socialna zakonodaja ne pomeni za delavstvo nič, če je ne brani in ne terja njeno izvajanje močna strokovna organizacija. Odziv vajencev pri lanskim podpisni akciji za organizacijo, dopis vajencev v listih, so jasen dokaz, da se vajenci tega sami zavedajo. Zavedajo se, da šele tedaj, ko bodo oni lahko sami prevzeli vsako pobudo za izboljšanje svojega položaja in za izvajanje določil obrtnega zakona, bodo tudi pristojni faktorji pri občinah ali obrtno združenih mojstrov, pri Delavski zbornici in Inspekciji dela vršili na mojstra tak pritisk, da ne bo kršil zakona. Tega se pa zavedajo tudi mojstri sami, zato so pri omenjeni anketi marca meseca prav oni bili proti vajeniški organizaciji. Vendar pa je vajencem po zakonu o zaščiti delavcev z jamčena koalicijska svoboda. To stališče so pri anketi tudi zastopali iskreni zastopniki vajeniških interesov.

Mi se zavedamo težkega položaja obrtnikov in trgovcev. Ne moremo pa dopustiti, da bi oni reševali svoj položaj z vajeniško mladino. Leka naj iščejo mojstri in mojstrice drugje ne pri vajencih. Dolžnost vajencev pa je, da se borijo za človeške življenjske pogoje in izobrazbo. V interesu napredka v Sloveniji in njenega gospodarstva je, naj javnost to njihovo borbo podpira.

Skupna vajeniška organizacija je najboljšo sredstvo za izboljšanje položaja vajencev. Pri organizacijah, ki se borijo za strokovne interese svojih članov ni prav nobenega razloga, da bi cepili svoje moči po politični opredeljenosti in svetovnem naziranju. Še prav posebno pa velja to za mladinske strokovne organizacije, kajti mladini je tuja strankarska zagrizenost. V složenem delu za izboljšanje svojega položaja se naj tudi vajenci v skupni organizaciji med seboj spoznavajo v duhu solidarnosti in zavesti potrebe največje skupnosti v boju za skupne zahteve. Strokovne organizacije in Delavska zbornica naj prevzamejo in pospešijo vajeniško organizacijo. Te ustanove so zato gotovo poklicane predvsem, ker morajo po svojem namenu predstavljati in zastopati interese vsega delavstva. Izdelajo naj sporazumno pravila, v katerih naj se določi tudi odnos vajeniške organizacije do posameznih delavskih strokovnih organizacij in zvez.

Tudi me imamo besedo

»Kaj se bo ženska brigala za politiko, saj je ne razume — to je za moške, ženska naj doma kuha, rodi in vzgaja otroke,« tako in slično nam vsak dan govore. Ali imajo prav?

Delam v tovarni. Prav nič manj ne garam kot moški, imam pa precej manjšo plačo, napredovati skoraj ne morem; ker sem šibkejša kot moški, mi delo v nehigijeničnih prostorih še bolj škoduje. Ne bom vam govorila, kako mi je, kadar imam otroka. Kdo pa je ti isti, ki se mi upa reči, da naj se ne mešam v druge stvari, da naj ne skrbim za boljše plače, za upoštevane socialnih zakonov. Človek sem in hočem človeško življenje, zato je moja dolžnost in pravica, da se brigam za boljše ureditev svojega življenja.

Mati sem in gospodinja. Dom imam in otroke. »Kaj te potem še briga!« mi pravijo. Veste, ampak treba mi je kruha, otroci mi jokajo od lakote, v šolo ne morejo, ker nimajo obleke in čevljev, da, tudi moža imam — pa nima dela. Prav v srce me reže vprašanje, zakaj tako, kdo je kriv? Moram se brigati zato, kdo je kriv, da je danes svet tako urejen, da moj mož z dvema zdravima rokama počiva, da moji otroci hirajo od lakote. Ali ni to moja dolžnost, da se brigam za to?

Vsak dan čitam v časopisih o grozotah vojne, kako ne prizanašajo niti nezavarovanim ženam in otrokom. Vsak čas grozi svetovni po-

žar. Pri misli na to trepetam in se bojim. Ne bojim se za sebe — saj slabše biti ne more — toda moji otroci — ali sem jih zato v bolečinah rodila, v ljubezni vzgojila? Kdo ima pravico iti mimo mene, kadar se odloča usoda mojih otrok? Moja dolžnost in pravica je, da kot žena, mati, delavka, spregovorim besedo tudi jaz.

Zato so prazni ugovori proti vmešavanju v javno življenje in tega se moramo me delavke, ki imamo zato največ vzroka, dobro zavedati. Naš položaj se ne bo spremenil, ako ne bomo same hotele!

Delavski razred in sport

Sportnik mora biti zdrav, ne preveč utrujen od fizičnega dela, imeti mora čas in končno denarna sredstva, ki jih šport zahteva. Vsega tega pri delavcu iz tovarne in rudnika ni. Zato si delavec le težko privoščiti aktivno udejstvovanje v športu in se mora omejevati na samo kibicanje, na gledanje svojih miljenecv in na debatiranje in prepiranje o športu in športnikih. Tako »duševno« gojenje športa je seveda v veliko korist podjetnikom, kajti šport danes zavzema veliki del interesiranja večine delavske in namoščanske mladine.

Meščanski šport služi meščanskim interesom. Meščanski klubi prirejajo tekme s čim več igralci in čim večkrat in to iz dveh razlogov. Prvi hočejo dobiti čim več dohodkov, da bi lahko nabavili boljše »zvezde« za svoj klub. Drugič pa gre tu za veliko važnejše stvari. Tisti, ki podpisujejo meščanski klub in mnogi, ki sedijo v vodstvih teh klubov, vedo, da šport lahko silno privleče delavstvo, pa tudi delavsko mladino, da ji vzame ves svobodni čas, da ji odvrne pozornost od razrednega boja na nogometno tekmo.

Ti ljudje v svojih namerah uspravajo, kajti velik del mladine je ves zastrupljen s plehkim navdušenjem za ta ali oni klub, za te mlade ljudi ni drugih problemov, kot ali bo v nedeljo zmagal B. S. K., Hajduk ali Ljubljana. Pri navduševanju za šport mladine pozablja na svoj težki položaj, na svoje nizke plače, težko delo, glad itd. in na potrebo boja za izboljšanje. To je pa ravno treba gospodom podjetnikom, ki financirajo tak šport. V Zagrebu so listi peli hvalo nekemu gospodu, ki je dal 15.000 Din za neki klub in ga proglasili za športnega idealista. Pozabili pa so to, da ta športni idealizem ne ovira tega gospoda, da plača svoje delavce po 1.50 Din na uro.

Podjetniki ustanavljajo tudi svoje reklamne športne klube. Take klube imajo Bata, Tivar, Teslić, Našička itd. Ti klubi imajo namen, da delavec začne šteti število doseženih športnih rezultatov, namesto bedno zaslužene dinarje. Obenem hočejo taksi podjetniki dokazati svojo človekoljubnost, ter da se njihovim delavcem tako dobro godi, da se lahko pečajo s športom.

Naš šport mora biti drugačen. Biti mora tovariški, biti mora fair in brez divjih tekmovalij za prestiž klubov in športnikov. Služiti mora za razvedrilo in zdravju športnikov. Biti mora sposoben, da pritegne vse delavstvo od kibicanja na meščanskih igriščih k aktivnemu športnemu sodelovanju v delavskih športnih organizacijah. Vse delavce iz meščanskih v delavske klube.

Predvsem je važno, da je šport orodje razredne delavske vzgoje, da se v njih goji razredna zavest. Delavski športni klubi morajo biti sestavni del delavskega gibanja, delovati morajo v vsaki delavski akciji, za poplajanje položaja delavskega razreda. Vsak športnik se mora zavedati, da je razvoj delavskega športa le, če je delavec sit in zdrav ter če mu od dela ostane še kaj časa. Zato morajo delavski športniki in športni klubi biti odločni poborniki delavske skupnosti.